

Súrhyoggj

Tað eru í seinastu árum gjörðir ein hópur av súrhyoggjabrunnum, og hetta tal ókist nógv á hvorum ári. Menn hava sæð fyrimurnir við at nýta súrhyoggj, einahelst út frá sjónarmíðum so sum arbeiddi og fódbring.

Tað eru nógvir, sum hava gott súrhyoggj á hvorum vetri, men tað eru enn fleiri, sum tíverri fáa ógvuliga vánaligt súrhyoggj, og tí skal verða trivið í hetta mál, áðrenn slátturin byrjar fyri í ár.

Fleiri búnaðarmenn hava tað uppfatan, at ein fær gott fódur, bert ein ger súrhyoggj av grasinum. Tað má beinanvegin sigast, at av vánaligum grasi, kann ongantíð gott fódur fáast burtur úr. Tað, vit í fyrstu syftu mugu gera, er at bjarga og varðveita grasið á ein tilíkan hátt, at tað missir sum minst av fódurvörðinum í vetrarhálv-árinum, og her hava brunnar at gera súrhyoggj í, vist seg at vera avbera góðir til hetta endamálið.

Hvussu ein á frægasta hátt kann vera forur fyri at fáa meiri gras við størri fódurvörð í forn-um bø, kunnu vit vónandi geva svar uppá um ikki so nógv ár. Fyri at vera forur fyri at fáa so gott súrhyoggj sum gjørligt, krevst at ein veit um, hvussu ið grasið skal handfarast, brunnum gerast, arbeisgongdin við rúðurleggingini, press, o. s. fr. Men fyri at hesi arbeiddir skulu gerast so væl sum gjørligt, krevst eisini eitt sindur av vitan um, hví hesi arbeiddir eru neyðug at gera á tann hátt. At leggja gras í brunn, kunnu vit gott siga, er eitt slag av súltning ella konservering. Henda konservering kann karakterisera sum ein lagring av plantumateriali í brunninum, sum vit kalla súrhyoggjabrunnar, har eingin luft sleppur inn. Vit mugu merkja okkum, at í hesi definition av súrhyoggj, er roknað við at luftin skal steingast úti.

Tey týðningarmiklastu krøvini til ein súrhyoggjabrunn kunnu sigast at vera hesi:

1. Brunnurin má gerast soleiðis, at hann er hóskandi til konservering av grasinum.
2. Brunnurin má lúka treytirnar fyri eini góðari lagring av súrhyognum.
- Hví má luftin steingast úti frá grasinum?

Tá ið ein leggur friskt, grønt gras í brunnin er hetta enn á lívi. Grasið andar. Grasið tekur oxygen (O) frá luftini og gevur frá sær koldioxyd (CO₂) og hita. Tað er hetta, ið vit kalla andingin, og hon heldur áfram so mikið leingi sum grasið fær fatur á luft (oxygen). Fær grasið hovi til, at fáa fatur á luft í longri tíð, so verður grasið heitt og rotnar. Steingist luftin úti frá grasinum, steðgar andingin soleiðis at hitin verður hildin niðri á einum lágu stigi og ger hesin tá lítlan skaða. Verður grasið lagt niður í brunnin — javnt og væl pressað — og úttan at nýggj luft sleppur til, vil tann luftin, sum er í grasinum, verða brúkt upp eftir nokrum fáum tímum.

At luftin framvegis verður útistongd frá brunninum, er av størsta týðningi fyri at grasið

kann gerast fullgott súrhyoggj. Tað týðningarmesta, ið hendir í brunninum teir fyrstu dagarnar, er at mjólkasýrubakteriurnar gera mjólkasýru, soleiðis at grasið gerst súrt (pH umleið 4,0—4,2). Verður grasið so mikið súrt, minskar hetta um livilíkindini hjá fleiri bakteriussløgum, sum orsakað vánaligt súrhyoggj.

Einasti háttur at forða fyri, at súrhyoggji verður mogið, er at eingin luft má sleppa til. Verður súrhyoggjið mogið, er hetta tí besta tekin um, at syndað er á hesum oki.

Vil ein nýta meiri súrhyoggj í mjólkafarmleiðsluni, er avgjørt neyðugt, at vissa sær bestu góðsku á súrhyognum og at henda verður árvís.

Hvussu steingja luftina úti frá grasinum?

Kravið er, at brunnurin má vera lufttættur. Brunnaveggirnir eru sum oftast lættir á fáa teittir. Eru veggirnir ójavnir, eiga teir at verða pussaðir. Fyri at gera veggirnar heilt slættar hjálpir væl at smyrja teir við linolju ella benarolju. Men harafturimóti er ofta torført at fáa lufttætt við brunnalúkurnar. Brunnalúkur, sum kunnu hava verið væl tilevnaðar og hava verið tættar fyrstu ferð, tær eru ísettir, hava sum oftast fingið tilíkan viðferð, tá ið eini 2 ár eru liðin, at tær eru lítið egnaðar til víðari nýtslu. Her verður serstakliga tonkt uppá trælur til betongbrunnar. Tað hjálpir ógvuliga nógv at hava plastikk innanfyri lúkurnar. Plastikk (polyvinylklorid) má í minsta lagi vera 1 metur breiðari enn lukun. Yvirgangurin millum vegg og botn í brunninum er eisini torførur at fáa tættur. Til teir, sum byggja nýggjar brunnar, má sigast, at armering eigur at leggjast frá brunnaðrinum og nakað upp í veggirnar.

Ein ikki óvanligur feilur við brunninum er, at vatnlásið ikki riggar sum tað skal. Í avlopinum frá brunninum eigur vatnlás at gerast. Hetta eigur at ligga soleiðis, at tað altíð kann kontrollera í lagringstíðini. Tá ið grasið skapast m. a. súrhyoggj, verður gjørt m. a. kolsýra. Henda sýran hjálpir uppá at konservera grasið. Kolsýran er tyngri enn luft, og um vatnlásið ikki riggar, vil sýran renna út igjøgnum avlopið just sum vatn. Av hesum stendst, at undirtrýst verður í brunninum og grasið vil súgva luft til sín frá erva av. Hetta er ein hin mest vanligi orsökini til ringt súrhyoggj.

Áðrenn farið verður undir at koyra gras í brunn, ansið eftir:

1. at brunnaveggirnir eru teittir,
2. at lukurnar eru tættar,
3. at yvirgangurin millum vegg og botn er tættur,
4. at vatnlásið riggar sum vatnlás.

Hvussu skjótt eigur brunnurin at verða fylltur?

Aftaná nógvir royndir eru menn komnir til, at tað grasið, sum hevur ligið í brunninum í 3—4 dagar, ikki má órógvast orsakað av at nýtt gras verður lagt í brunnin og at veta frá hesum rennur niður igjøgnum áður innlagt gras. Tí eigur brunnurin at fyllast uppá 3—4 dagar. Hetta er stórt krav at seta. Men hevði ikki borið til, at gjørt hetta arbeiddi í felag, soleiðis at hvør einstakur brunnur verður fyllt á skjótasta hátt?

Allir kenna til, at ein grasrúga verður heit eftir fáum tímum, um hon liggur leys. Hesin hitin fáa vit ikki fyri einki. Tað eru tey mest víðismiklu evnini, sum brenna og geva henda hitan. Fyri at forða hesum, eigur grasið at leggjast javnt í brunnin, soleiðis at tað pakkar seg væl saman. Stuttvaksið gras er lætt at javna og uppristing er óneyðug. Annars eigur grasið at ristast upp áðrenn tað verður javnað í brunninum. Tað má í øllum forum fráfráðast at koyra heilt less niður í brunnin í senn.

Nógvir leggja stóran týðning í, at tað verður væl trakkað í brunninum. Tað er meiri ívasamt, um trakingin hevur nakran týðning fyri at grasið verður betur samanpakkað. Arbeiddi við at trækka í brunninum eigur heldur at vera fyrj at kannað um grasið er javnt lagt niður í øllum brunninum. Úti við veggirnar er neyðugt at trækka, av tí at her er meiri torført at fáa grasið javnt pakkað.

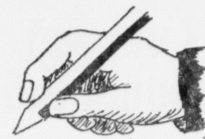
Tá ið liðugt er at fylla brunnin, kunnu saltpetusekkir ella plastikk leggjast omaná grasið. Hetta er fyri, at so lítið sum gjørligt av luft skal sleppa til grasið. PVC-plastikk (polyvinylklorid) er frægast, av tí at hetta er tættast (lufttættast). Ansið eftir, at plastikkid verður væl lagt úti við veggirnar.

Tá ið liðugt er at fylla brunnin eigur press at verða lagt á skjótast gjørligt. Pressmongdin eigur at retta seg eftir, hvussu grasið er. Er grasið yvirhøvu langt og staðið, eigur mongdin at vera størri, enn um grasið er ungt. Er grasið ungt og tað letur seg væl pakka saman, er hóskandi mongd eini 400 kg. fyri hvønn kvadratmetur. Letur grasið seg ikki væl samanpakka, verður neyðugt at nýta umleið 600 kg fyri hvønn kvadratmetur.

Brunnurin eigur at ligga í frið í minsta lagið 3—4 vikur aftaná at pressid er lagt á. Tað er einki at ivast í, at nógvir búnaðarmenn ligga inni við spurningum viðvíkjandi súrhyoggj og súrhyoggjabrunnum, ið ikki eru umrøddir her. Til hesar skal verða sagt, at tósið við Roynardarstöðina um hesar spurningar, soleiðis at ið hvussu er ikki hesir spurningar skulu verða orsökini til vánaligt súrhyoggj komandi vetur.

Roynardarstöðin í Hoyvík
Hanus Wardum.

B
R
Ø
V



SEYÐABRÆVINUM

Fyri góðum hálvum ári síðan varð boðað frá, at facsimiluprent av SEYÐABRÆVINUM skuldi koma út 13. juni í ár.

Hetta skuldi vísa seg lættari sagt enn gjørt: Fyrst tí at avmyndin av handritinum kom at geva óvantaðar trupulleikar; síðan tí at tað visti seg við gjøllari handritsarbeiddi enn upprunaliga hugsað, at málsligir spurningar av stórum týðningi kundu verða loystir. Hetta í sjálvum ser fer at geva útgávu uppaftur størri virði.

Av øllum hesum skilst, at útgávan kemur at verða seinkað nakað, men prentingin av sjálvum facsimilunum verður gjørd nú.

Umframt mynd og avskrift av frumtekstinum verður umseting til vanligt føroyskt mál og enskt (henda týðing er gjørd av málfrøðingum í Onglandi).

Afturat hesum verður í bókini stutt yvirliit yvir Føroya søgu + Føroyakort + kort ið visir legu landsins millum hini londini.

Sum áður sagt hevur Føroya Kommunufelag gjørt útgávu loysliga peningaliga, ið tí at tað hevur veðhildið fyri arbeisútreiðslunum, og Føroya Fróðskaparfelag hevur átiðkið ser alt handritsarbeiddi.

200 talmerkt eintøk verða innbunda í føroyskt seyðaskinn (kosta 250,00 kr. hvørt) og kunna bert verða bíløgð hjá Førlagnum ESTRÁ, tlf. 85 í Gotu.

Heilsan.

E STRÁ
Stig G. Rasmussen.

...

SKATTURIN

Mer dárar altíð væl at hoyra hvussu allir hesir ymisku flokkar á tingi tosa.

Í dag hoyrir man um fiskiskipafloktan, ein dag hoyrir man tunnelgerð, ein annan dag hoyrir man um dýpan av Streyminum, og næsta dag er tað skattalógin.

Ja, skattalógin verður jú broytt á næstan hvorum ári, men til hvønn bata? ikki fyri láginntøkurnar, ella verður hon ikki hildin av líkningarvaldinum?

Eg eri ein maður ið eri púra óhjálpin og hava verið tað í 15 ár. Eg fekk eitt skattaskema eins og øll onnur, men tá ikki alt var frádrigið hevði eg 12.755 kr. eftir, tá var ikki barnið sum gongur í skúla drigið frá.

Eg varð uppsettur við umleið 45 pst. og bleiv kommunuskatturin 2420 kr. So var løgtings-skattur og pensjónsgjöld til samans ein skattur uppá 5292 kr. av 12.755 kr.

Nei, føroyingar, takið tykkum saman nú ella aldrin, ella endar tað við at Føroya fólk doyri við tarabláðnum í munnum, so sum spáa er.

Tað er áhugavert at hoyra Finnþoga Isaksen standa og rópa upp um, at vit kunnu ikki lata danir gjalda fyri okkara

sjúku og gomlu, vit Føroyingar mugu sjálvir gera tað. Men Finnþogi Isaksen heldur seg ikki vera óvgðan at skúma rómán av teimum pengum ið Danir gjalda okkum sjúku. So vitt eg veit gjalda Danir 80 pst. og vit Føroyingar bert 20 pst.

Løgtingsreferatíð sigur okkum eisini at tað standa 22 milliónir úti í skatti; eg skal skatta fyri meg, og øll sjúk og gomul, at tað eru ikki vit, tí gjalda vit ikki til ásetta tíð, ja, so tekur Gjaldstovan tað av pensjónini og sendur okkum restina, antin vit so liva ella doyggja fyri tað, tað mugu vit sjálvi um, teir hava fingið slitt og so er gott. Nei, vit hava ikki møguleikar at standa í eftirstöðu.

Tað standa eini hús fyri og onnur eftir til tvingsilsolu í blóðunum, hvat teinkja hesir menn ið ráða fyri borgum? Hvat halda teir um at reka ein Føroyingin fyri og annan eftir út úr heimi sínum?

Er tað sunt fyri okkara samfelag? Eg veit at ein einkja vit 3 børn, og stórum lán-um, hevur ca. 6000 kr. í skatti.

Stórir handlar hava 0 í skatti; hevði tað verið áðrastaðni í verðini, so var seymur sligin í húrðina, men her hjá okkum gongur alt, so leingi vit hava nokk av sjúkum og gomlum, tí Danir gjalda, og vit skulu pína livið av teimum við skatti og tolli.

Nei, Finnþogi Isaksen skuldi heldur komið runt um okkara oyggjar og sæð hvussu vit sjúku og gomlu hava tað.

Teir siga seg allir sum ein at elska okkara oyggjar; tað er lítið við berum oyggjum, tá ið fólkio sum er býr verður dripið við skatti og tolli. Eg veit, at fólk ið eru komin upp imóti 80 ár og yvir 80 ár hava upp til 5000 kr. í skatti.

Óg so tosa teir um uppsparing, nær skal ein byrja at spara upp, tá ið ein ikki kann spara upp tá ið ein er 80 ár! Tað hevði verið áhugavert at vita.

Nú kann ein siga sum so, at hetta er nokk ein ið ikki vil gjalda skatt, men tað er ikki so, tí eg vil gjarna gjalda skatt og sostatt verða við at byggja land okkara upp, men tað skal vera innan fyri eitt rimuligt mark.

Ella má eg gjalda tað ið verður lagt á meg og so fara á kommununa at fáa mær pening at liva av, tí eg havi stór lán. Mær er komið fyri óvri, at líkningarnevðin hevur loyvi at seta ein sum er púra óhjálpin niður við 70 pst. Vilja tygum upplýsa mær um hetta er beint?

Altso ein avlamingi á Tvøroyri ið ikki kann lata seg í sjálvur ella nakað annað hevur 5292,00 kr. í skatti.

Við tøkk fyri upptøkuna.

Ein avlamingi.

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

